

“GÜNÜMÜZDE YURT İÇİ MEVLEVÎHÂNELERİNİN DURUM VE KONUMLARI” SEMPOZYUMU

Hakan KUYUMCU*
Selman KARADAĞ**

Giriş

Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü, açıldığı 22 Ağustos 2010 tarihiden beri Türk-İslâm mutasavvıf ve mütefekkeri Mevlâna Celâleddin Rûmî’yi, eserlerini, düşünce sistemini; Mevlevîlik, kültür ve sanatını bilimsel yöntemlerle araştırırken, bir yandan da Hz. Mevlâna ve Mevlevîliği tanıma ve tanıtmadaki yanlış anlama-algılama ve uygulamaları ortadan kaldırmayı, değerli bilim insanlarının desteğini de alarak, kendisine görev edinmiştir. Enstitü, ulusal ve uluslararası platformda söz sahibi bir kurum kimliğiyle Mevlâna Celâleddin Rûmî ve Mevlevîlikle ilgili pek çok konferans, sempozyum, panel ve sergi düzenlemiş halen de düzenlemeye devam etmektedir.

Bu etkinliklerden biri olan ve Hz. Mevlâna’nın 740. Vuslat Yıldönümü Anma Etkinlikleri kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi ile ortaklaşa düzenlenen “Günümüzde Yurt İçi Mevlevîhânelerinin Durum ve Konumları” sempozyumu 9-10 Aralık 2013 tarihleri arasında Konya Mevlana Kültür Merkezi Sultan Veled Salonu’nda yoğun bir konuşmacı ve dinleyicinin katılımıyla gerçekteştirilmiştir.

Selçuk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hakkı Gökbel ve Konya Büyükşehir Belediyesi Başkanđı Tahir Akyürek’in Sempozyum Onursal Başkanlığını yaptığı sempozyum, açılış konuşmalarıyla başlamış ve iki gün sürmüştür. Bir

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Bölümü, hkuyumcu@selcuk.edu.tr

** Uzm., Selçuk Üniversitesi, Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü, selmankaradag@selcuk.edu.tr

özel oturum, altı farklı oturum ve bir değerlendirme oturumu olmak üzere toplam sekiz ayrı oturumda kırka yakın konuşmacı bildirisini sunmuş ve altıncı oturumun ardından “Değerlendirme Oturumu” yapılarak bildiriler değerlendirilmiş, eleştiri ve önerilere yer verilmiştir.

Sempozyum Tanıtımı

Prof. Dr. Mustafa Kara'nın başkanlığında toplanan özel oturumda, Prof. Dr. Emine Yeniterzi'nin “Tarihî Süreçte Mevlevîhânelerin İnsan Yetiştirme-deki Rolü”, Dr. Mustafa Çıpan'ın “Mevlevîlik Sanatı ve Mûsıkı”, H. Nur Artıran'ın “Geçmişten Günümüze Mesnevî Sohbetleri”, Ömer Faruk Belviranlı'nın “Geçmişten Günümüze Semâ Algısı ve Mevlevîhânelerde Semazen Yetiştirme” başlıklı bildirisini yer aldı.

Özel oturumun ardından birinci oturuma geçilmiş ve başkanlığını Prof. Dr. M. Baha Tanman yapmıştır. Oturuma Prof. Dr. Atabey Kılıç, “Kayseri Mevlevîhânesi Hakkında Notlar”, Prof. Dr. Recep Şentürk, “Mevlâna'ya Göre Medeniyet ve Farklılıkların Yönetimi”, Yrd. Doç. Dr. Sezai Küçük, “İstanbul Mevlevîhânelerinin Tarihteki Yeri”, Orhan Demiral, “Yeniden Kültür ve Medeniyet Ocağı Olarak Bahâriye Mevlevîhânesi”, Yavuz Özdemir, “Galata Mevlevîhânesi'nin Müze olarak yeniden Düzenlenmesi” başlıklı bildirisleriyle katılmıştır.

İkinci oturumun başkanlığını Prof. Dr. Mehmet Demirci yapmış ve oturuma Doç. Dr. Feridun Ata “Çankırı Mevlevîhânesi”, Doç. Dr. Ahmet Cahid Haksever, “Tarihten Günümüze Çorum Mevlevîhânesi”, Doç. Dr. H. Hüseyin Adaloğlu, “Eskişehir Mevlevîhânesi ve Günümüzdeki İşlevi” Yrd. Doç. Dr. Sadi S. Kucur, “Eğirdir Mevlevîhânesi'nin Tarihi ve Bugünkü Konumu”, Dr. Berna Çelebi Şener, “Eskişehir Âsitânesi (Mevlevîhânesi)'nin Bugün ve Yarını” başlıklı bildirisleriyle katılmışlardır.

Üçüncü oturum Dr. Mustafa Çıpan başkanlığında yapılmıştır. Oturuma Prof. Dr. Ahmet Alkan, “Mevlâna Müzesi'nin Konya Kenti Mekânsal Gelişimine Etkileri”, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Karazeybek ve Uzm. Yusuf İlgar, “Karahisar-i Sâhib Sultan Dîvânî Mevlevîhânesi ve Vakıfları”, Dr. Naci Bakır-cı, “Konya Mevlâna Dergâhı'nın Müze Haline Dönüştürülmesi ve Cumhuriyet Dönemi onarımları”, Rıza Tekin Uğurel, “Kütahya Ergûniye Mevlevîhânesi'nin Durumu ve Konumu”, Lokman Derya Solmaz, “Yeniden Uyanış Süreci ve Afyonkarahisar Mevlevîhânesi Örneği” başlıklı bildirisini sundular.

Sempozyumun dördüncü oturumu Prof. Dr. Ahmet Alkan başkanlığında yapılmış ve sempozyuma Prof. Dr. Abdülkadir Dündar, “Geçmişten Günümüze Kilis Mevlevîhânesi”, Yrd. Doç. Dr. “Mustafa Güler, “Antep

Mevlevîhânesi'nin Tarihçesi, Son Restorasyon ve Günümüzdeki Yeri ve Konumu”, Yrd. Doç. Dr. Gül Güler, “Urfa Mevlevîhânesi'nin Tarihçesi, Geçirdiği Son Restorasyon ve Günümüzdeki Durumu ve Konumu”, Hasar Akar, “Cumhuriyet Döneminde Tokat Mevlevîhânesi'nin Kullanım Alanları, Yapılan Restorasyonlar ve Bugünkü Konumu”, Ekrem Anaç, “Mevlevîlikte Hz. Mevlâna'nın Hakk'a Yürüyüşünden Evvel Tanışan Kent Tokat'ta Mevlevîlik Tarihi” başlıklı bildirimleriyle katılmışlardır.

Beşinci oturumun başkanlığını Prof. Dr. Emine Yeniterzi yapmış ve Prof. Dr. Mehmet Demirci, “İzmir ve Tire Mevlevîhâneleri”, Prof. Dr. Namık Açıköz, “Muğla Mevlevîhânesi”, Prof. Dr. Osman Köse, “Samsun Mevlevîhânesi”, Öğr. Gör., M. Veysî Dörtbudak, “Hâl-i Pür-melâllerleriyle Manisa Mevlevîhânelerinin Ser-Güzeşti”, Şamil Kucur, “Aşk ve Ateş arasında, Dünden Bugüne Kasımpaşa Mevlevîhânesi” başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır.

Sempozyumun altıncı oturumunun başkanlığını Prof. Dr. Namık Açıköz'ün yerine Prof. M. Uğur Derman yapmıştır. Doç. Dr. Gülgün Yazıcı, “Gelibolu Mevlevîhânesi'nin Yarını”, Öğr. Gör. Hülya Uzun, “Gelenek ve Günümüzdeki Semâ Pratiklerinin Karşılaştırmalı Analizi”, Nizamettin Arslan, “Bilecik ve Tozman Mevlevîhânesi”, Abdülhamit Çakmut, “İstanbul Mevlevîhâneleri ve Türkiye'deki Mevlevîhânelerin Kullanımı ile ilgili Analizlerim” başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır.

Sempozyum 10 Aralık 2013 Salı günü yapılan değerlendirme oturumuyla sona ermiştir. Değerlendirme oturumuna Hz. Mevlana'nın 22. Kuşak torunu ve Uluslararası Mevlânâ Vakfı Başkan Vekili Sayın Esin Çelebi Bayru, Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem, Prof. Dr. Baha Tanman, Prof. Dr. Derya Örs, Prof. Dr. Mustafa Kara, Doç. Dr. Nuri Şimşekler katılmış ve iki gün süren sempozyuma değerlendirmeleriyle büyük destek vermişlerdir.

Değerlendirme

Hız. Mevlâna'nın 740. Vuslat Yıldönümü Anma Etkinlikleri kapsamında Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü, Konya Büyükşehir Belediyesi ile ortaklaşa 9-10 Aralık 2013 tarihleri arasında Mevlana Kültür Merkezi Sultan Veled Salonunda yapılan “Günümüzde Yurt İçi Mevlevîhânelerinin Durum ve Konumları Sempozyumu”nda konuşmacı katılımının yoğun olması sebebiyle sempozyum özel oturumda dört bildiri, ilk beş oturumda beş bildiri, altıncı oturumda dört bildiriyle sınırlandırılmıştır.

Sempozyum “İnsan-ı Kâmil Ocakları Mevlevîhâneler” başlıklı özel oturumla başlamıştır. Bu oturumda, insan yetiştirmede Mevlevîhânelerin etkisi, Geçmişte Semâ âyinlerinin aslına uygun olarak nasıl yapıldığı, günümüzde ise

karşılaşılan yanlış uygulamaların önüne geçilmesinin önemi gibi bazı önemli hususlar vurgulanmış ve Semâ âyinlerinin icrası hususunda ilgili makamların tedbirler alması vurgulanmıştır.

Sempozyumun birinci oturumunda İstanbul Mevlevîhânelerinin dünü ve bugünü, durum ve konularıyla ilgili bildirilere yer verilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Sezai Küçük, Yenikapı Mevlevîhânesi'nin tarihi gelişiminden bahsederken Mevlevîhânedeki XIX. yüzyıl içerisinde Mevlevî müziği, edebiyatı ve tasavvufunda değerli sanatkarlar, müzisyen ve edebiyatçıların yetiştiğini belirtmiştir. Sayın Küçük sunumunun sonunda İstanbul Mevlevîliğinin, Mevlevîlik tarihi içinde tekrar ayrıntılı olarak incelenmesinin gerekliliğine de değinmiştir. Orhan Demiral'ın ikinci konuşmacı olarak devam ettiği sempozyumun birinci toplantısında Sayın Demiral; Bahâriye Mevlevîhânesi'nin tarihî sürecini anlattıktan sonra bugünkü Mevlevîhânenin durum ve konumuna değinmiş ve Mevlevîlik kültürünün canlı tutulması için Mevlevîliğe ait olan mekânların aslına uygun olarak değerlendirilmesinin önemini belirtmiştir. Üçüncü katılımcı Yavuz Özdemir, Galata Mevlevîhânesi'nde yapılan ciddi yenileme çalışmalarına değinerek modern restorasyon ve koruma tekniklerinin Mevlevîhânenin kurtarılma çalışmalarında uygulandığını belirterek, görsellerle yapılan çalışmaları paylaşmıştır. Prof. Dr. Atabey Kılıç Kayseri Mevlevîhânesi'nin tarihî geçmişinden bahsederek günümüzde bu Mevlevîhânenin yanlış müdahaleler sonucunda artık bulunmadığından ve yerinde yeni yapıların ve yolların bulunduğu bahsetmiştir. Kayseri Mevlevîhânesi'nin aslına uygun olarak ilgili merciler tarafından bir yer tahsisıyla yeniden inşasıyla Kayseri ilinin bu tarihsel eksikliğinden kurtarılmasının gerekliliğini belirtmiştir. Birinci oturumun son konuşmacısı Sayın Prof. Dr. Recep Şentürk; Mevlevîhânelerin buldukları dönem içerisinde toplumdaki kendilerini soyutlamadıklarına değinmiş hatta Ali Kemalî Dede, Osman Selahaddin Dede ve Doğanî Ahmed Dede gibi meşaihdan üç dedenin Şeyhülislam göreviyle Osmanlı devletinde görev aldıklarına, Yenikapı Mevlevîhânesi son dedesi Abdülkadir Dede (öl. 1935)'nin Mücâhidîn-i Mevlevî alayı oluşturarak ülke savunmasındaki desteklerine ve savaş dönemlerinde Mevlevîhânelerin hastane olarak kullanılmasında da öncü roller üstlenmiş olduklarına değinmiştir.

İkinci oturumda İç Anadolu'da yer alan Mevlevîhâneler hakkındaki bildirilere yer verilmiştir. Doç. Dr. Feridun Ata, "Çankırı Mevlevîhânesi"nin günümüzde sadece 1970 yılında restore edilen taş mescit kısmının ayakta kaldığını belirterek, Mevlevîhânenin tarihi hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca Sayın Ata, XIII. Yüzyılda Melik Cemâleddin Ferruh'u Ankara'ya tayin ettikten sonra burada bir Dâr'ul-Afiye yapılmasını buyurması üzerine ilk olarak bir hastane olarak yapıldığı (m. 1235) ancak Cemâleddin Ferruh'un Mevlevî

muhibbi ve daha sonra şeyhi olması sonucunda binanın bitişiğine bir Mevlevî tekkesi inşa edildiğini ilgili binanın zamanla Şeyh Cemâleddin Zaviyesi olarak anıldığını da belirtmiştir. Tebliğde XIII ile XIX. yüzyıllar arasında tamiriyle ilgili hiçbir belgeye rastlamadığını ifade eden Sayın Ata XIX. yüzyılla birlikte tamir ve tadilat belgelerine rastlandığını sözlerine eklemiştir. Pek çok vakıf gelirine sahip olmasına rağmen Çankırı Mevlevîhânesi'nin Kuyud-ı Hakânî defterinde adı olmadığı için yeterince vakıf yardımı da alamadığını belirten Sayın Ata, Cumhuriyet dönemiyle tekke ve zaviyelerin kaldırılması üzerine Mevlevîhânenin yıkıldığını ve günümüzde bakıma muhtaç halde olduğunu ifade etmiştir. Oturumun ikinci konuşmacısı Doç. Dr. Ahmet Cahid Haksever, Melike Hatun tarafından inşa ettirilen Çorum Mevlevîhânesi'nin kısa bir tarihçesini vererek konuşmasına başlamıştır. Mevlevîhânenin, tekke ve zaviyelerin kaldırılmasına kadar hizmetlerine devam ettiğini belirten Haksever, Mevlevîhânenin bugünkü konumunu sunmaya geçtiğinde anlaşılmaktadır ki, tarihî bir değeri olmadığı için koruma altına alınmayan ve son şeyhi Hüsameddin Dede'ye bırakılan Mevlevîhâne, Hüsameddin Dede'nin ölümünden sonra (öl. 1955) sıkıntı içinde kalan aile tarafından yavaş yavaş satıldı. Günümüzde Çorum Mevlevîhânesi'nin 1995'te öncelikle mescit bölümü aslına uygun olarak restore edildi. Daha sonra peyderpey harem kısmı ve hâmûşân kısmı tamir gördü. Ancak bahçe bölümü tamirat görse de bir kafeterya olarak işletilmektedir. Sayın Haksever, Mevlevîhânenin bugünkü durumu hakkında ayrıntılı sunumunun ardından Çorum Mevlevîhânesi'nin bütün müştemilatıyla tekrar amacına uygun olarak hizmet vermesi arzusunda olduğunu belirterek tebliğini bitirmiştir. Doç. Dr. H. Hüseyin Adalıoğlu, Eskişehir Mevlevîhânesi'nin tarihî geçmişinden bahsederek günümüzdeki işlevi hakkında bilgi vermek üzere tebliğini sunmuştur. Yrd. Doç. Dr. Sadi S. Kucur, "Eğirdir Mevlevîhânesi'nin Tarihi ve Bugünkü Konumu", Dr. Berna Çelebi şener, "Eskişehir Âsitânesi (Mevlevîhânesi)'nin Bugün ve Yarını" başlıklı bildirimleriyle katıldılar.

Sempozyumun üçüncü oturumunda Âsitâne-i Âliye olarak kabul edilen Konya Mevlevîhânesi ile ilişkili bildirimlere yer verilirken, Kütahya ve Afyon Mevlevîhâneleri de durum ve konumlarıyla incelendi. Oturuma Konya İl Kültür Müdürü Dr. Mustafa Çıpan başkanlık etti. İlk konuşmacı Dr. Naci Bakırcı, "Konya Mevlâna Dergâhı'nın Müze Haline Dönüştürülmesi ve Cumhuriyet Dönemi Onarımları" başlıklı sunumunda Konya Mevlevîhânesi'ni eski fotoğraflarıyla değerlendirmiştir. Sayın Bakırcı, Mevlevîhânenin kuruluş sürecini Sultan'ul Ulema Bahâeddin Veled'in (1231) ölümünden itibaren anlatırken; 1996 yılında yapılan çalışmalarda Selçuklu dönemine ait ve Sultan Veled tarafından başlatıldığı düşünölen küçük bir semâhane, mescit ve Bab'ül-Aktab'ın mezarlarının devamı verebilmesi için bu

küçük tekkenin XVI. Yüzyılda Gedik Ahmet Paşa tarafından bugünkü külliyeye şekline dönüştürüldüğünü belirtmiştir. Sayın Bakırcı, rahmetli Yusuf Ak-yurt'un çektiği Mevlevîhâne fotoğraflarıyla sunumunda Mevlevîhâne'nin çekirdeği kabul edilen Kubbe-i Hadra hakkında da ayrıntılı bilgiler vermiştir. Kubbe-i Hadra'nın çinilerinin bugün olduğu gibi dikey değil yatay olarak 1391 yılında Karamanoğlu Halil Bey tarafından yaptırıldığını günümüzdeki çinilerin 1965 yılında Kütahya Çini Fabrikasında yaptırıldığını Kubbe-i Hadra'ya ilave edilen beş kubbenin Karamanoğlu döneminde inşa edildiği ve XVI. yüzyılda semâhanenin, III. Murat döneminde de derviş hücrelerinin ilave edildiğini, bugünümüze ulaşmayan Mevlevîhâne'nin duvarlarının ise Fatih Sultan Mehmet tarafından inşa edildiğini belirtmiştir. Sunuma Mevlevîhâne'nin iç kısımlarının tanıtılmasıyla devam eden Sayın Bakırcı, 1925'ten itibaren Mevlevîhânenin müze olarak kullanıma başlandığı süreç hakkında da detaylı bilgiler vermiştir. Mevlevîhânedeki bütün eşyaların kayıt altına alındığını ve 1927 yılında Mevlevîhâne Müze olarak açıldığını da sözlerine ekleyen Bakırcı, bir yıl sonra da Müzedeki kitapların bugünkü müdür odasında bir ihtisas kütüphanesi oluşturularak araştırmacıların hizmetine sunulduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 1928 yılında Kitabeleri Kaldırma ve Kazıtma Kanunu sonrası müzedeki bütün kitabeler kaldırılmadan önce kayıt altına alındığını ve kaldırıldığını, 1934 yılında Şadırvanın üst kısmı, bahçede bulunan Neyzenler kısmındaki mezar taşlarının kaldırıldığını, Hamuşân'ın boşaltıldığını, Derviş hücrelerinin ara duvarları kaldırılarak koridor haline getirildiğini ve arkeolojik eserler konularak sergilendiğini de belirtmiştir. 1954 yılı Mevlevîhâne için yeni bir dönemin başlangıcı olmuş, Konya Mevlana Müzesi adıyla yeni bir teşhirle açılmış ve 1969 yılında eski duvarlar yıkılarak bugünkü ihata duvarları yapılmıştır. Sayın Bakırcı ayrıca 1992'de müzede ciddi bakımlar yapılarak sıva altında kalan süslemeler çıkarıldığını, tekrar şadırvanın üst kısmının rekonstrüksiyona tabi tutulduğunu, 1996 yılında Mevlevîhâne'nin Matbah kısmının yeniden açıldığını, Gül bahçesinin oluşturulması için pek çok istimlakların yapılarak Mevlevîhâne alanının 18000m²'ye çıkartıldığını sözlerine eklemiştir. 2009 yılında MEVKA'nın da desteği alınarak derviş hücreleri yeniden eski haline getirildiğini de söyleyen Sayın Bakırcı Konya Mevlevîhânesinin Selçuklu döneminden itibaren başlayan hikâyesini, geçirdiği bakım ve onarımları ilgi çekici fotoğraflarla süsleyerek tebliğini tamamlamıştır.

İkinci konuşmacı Prof. Dr. Ahmet Alkan, "Mevlâna Müzesi'nin Konya Kenti Mekânsal Gelişimine Etkileri" başlıklı konuyla katılmıştır. Sayın Alkan, 1985 yılında Hz. Pîr ile ilgili ilk defa bir konuşma yapması istendiğinde mesleği ile ilgili bu konuda ne söyleyeceğinin endişesini yaşarken, araştırmaları sonunda söyleyecek çok sözün olduğunu, ancak bu sefer de bunları

söylemede ‘ben yeterli miyim’ endişesi yaşadığını aradan otuz yıl geçmesine rağmen hala bunun hicabını yaşadığını ifade ederek konuşmasına başlamıştır. Şehirsel sistemi tanımlamakla başlayan Alkan, iki kavramsal şehirsel sistemde alt sistemler ve işlevsel alt sistemlerden bahsederken bunların alt grupları incelendiğinde bir bilim insanı, bir gönül adamı ve bir düşünce insanı Hz. Mevlâna’nın kentsel hayata etkilerinin iki maddede incelenebileceğini belirtmiştir. Alkan: “Şehir insan gibi doğar, büyür ve varlığını devam ettirir. İnsan ona dokunmazsa kendi sürecinde yaşamına devam eder. Ama bir insan ona dokunursa o kentin kaderi değişir. Barselona kenti buna güzel bir örnektir, betonu bir hamur gibi kullanan Gaudi inşa ettiği katedrallerle kentini ön plana çıkarmıştır. Bu öyküden yıllarca yıl önce inşa edilen Floransa’da Domm Kilisesi, bunlardan da yıllarca önce Konya’da mânâ âleminin mimarı Hz. Mevlâna ortaya çıkmıştır. Sur yerleşkesi olan bir şehre gelen Hz. Mevlâna babası Bahaeddin Veled’in ve kendisinin gül bahçesine sırlanması sonucu onu sevenlerin orta çağ kentlerinde bir ilki oluşturdukları sur dışı yerleşkeyi ortaya çıkarmışlardır. Artık sur yerleşkesinin dışında Hz Mevlâna’nın dergâhına doğru yeni yollar gelişir ve sur dışına taşmış çok merkezli kent modeli XIII.-XIV. yüzyıldan itibaren başlar. Bu bölgenin bir başka özelliği ise eski evlerin İslam öncesi kültürlere aittir. Ancak Hz. Mevlana ile başlayan boş arazide kendi yaşayanların yaşam anlayışları üzerine inşa ettikleri Türk evi örneklerini sergilemeye başlamıştır, bunlarda kadını görürsünüz evde nasıl izler bıraktığını görürsünüz. Yan yana gelen evler çıkmaz sokaklar oluşturmuştur. Bu da komşu ilişkilerindeki samimiyeti göstermektedir. Dergâhın civarında cami, hamam, bedesten gibi yeni mekânlar gelişti. Günümüzde ise Dergâh, Büyük Konya Makro Formunu etkilemeye devam ediyor.” diyerek ayrıntılı bir Konya planlaması üzerinde durmuştur. Olumlu noktadan konuya yaklaşmak isteyen Sayın Alkan, yöneticilerdeki ciddi bilinçlenmeden duyduğu memnuniyeti dile getirirken yanlış uygulamalardan uzak durulmasını isterken yapılan yanlışları da dile getirmiştir. Mevlâna Kültür Merkezi’nin inşasındaki yanlış özellikle içerisinde bulunacak semâ yerinin büyüklüğünün uygun olmadığını ifade ederken, Alâeddin Tepesi ile Mevlâna Dergâhı arasındaki yayalaştırma projesinin makro bir karar olduğunu, ama hala gerçekleştirilemediğini belirtti. Bütün bu kararlarda Hz. Mevlâna var ise gerçekleştirilme hususunda da daha kararlı ve isabetli olunmalıdır diyerek konuşmasını tamamlamıştır.

Rıza Tekin Uğurel, Kütahya’da bulunan Erguniye Mevlevîhânesi ile ilgili tebliğinin başında Sultan Veled ile başlayan ve onun isteğiyle İmadüddin Hezar Dinari tarafından inşa ettirilen mescide Semâhane ilave edilerek Mevlevîhâne oluşturulmaya başlandığına değinmiş Ulu Arif Çelebi’nin Germiyanogulları ile iyi ilişkiler kurduğunu ve I. Yakup Çelebi’nin Ulu Ari-

fin müridi olduğunu ve Süleyman Şah ile kendi kızı Mutahhara Hatun'u evlendirdiğini ve bu evliliğin meyvesi olan Devlet Hatun'un da Yıldırım Beyazıt'ın eşi olduğunu Süleyman Şah kızının çeyizi olarak Osmanlı Devletine Kütahya'yı verdiğini belirtmişlerdir. Bu yakınlıkla Osmanlı sultanları Hz. Mevlâna ailesini kendilerine akraba olarak kabul etmişlerdir. Sayın Uğurel konuşmasına Erguniye Mevlevîhânesi'nin mimari özelliklerini tanıtarak devam etti. Özellikle Mevlevîhânenin günümüzde geçirmiş olduğu tamiratların yapıya zarar verici olduğunu ve ilgili kurumlara binadaki sıkıntıların anlatıldığını, ama henüz bir şeyler yapılmadığını ifade ederek konuşmasını bitirdi.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Karazeybek ve Uzm. Yusuf İlgar, "Karahisar-i Sâhib Sultan Dîvânî Mevlevîhânesi ve Vakıfları", başlıklı bildiriyle sempozyuma katılmış ve sunumlarını Sayın Karazeybek sunmuştur. Değerli hocamız Afyon Mevlevîhânesi'nin tarihi ve geçirdiği tadilatlar hakkında bilgi verdi. Daha sonra Mevlevîhâneye bağlı vakıflar hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Oturumun son konuşmacısı Sayın Lokman Derya Solmaz, "Yeniden Uyanış Süreci ve Afyonkarahisar Mevlevîhânesi Örneği" başlıklı bildirisini sundu. Sayın Solmaz, Afyon Mevlevîhânesi'nde Cumhuriyet tarihimizde yapılan tadilatlardan bahsetmiştir.

Oturum başkanlığını Prof. Dr. Ahmet Alkan'ın yaptığı sempozyumun dördüncü oturumunda ilk konuşmayı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Güler yapmış ve Sayın Güler; Antep Mevlevîhânesi'nin tarihçesini görseller eşliğinde izleyicilerle paylaşmıştır. Ayrıca başlangıçta Mevlevîhânenin geçmişteki konumunu krokilerle belirterek geçirdiği son tadilat üzerinde durmuştur. Antep Mevlevîhânesi'nin tarihi süreci içerisinde Cuma hutbelerinin okunması ile adının "Mevlevîhâne Camii" olarak geçtiğine değinen Güler, Mevlevîhânenin şimdi de cami olarak kullanılmakla beraber tamiratta ve kapalı olduğunu bildirmiştir.

Mevlevîhânenin içerisinde "Dîvânîhâne" diye anılan ve içerisinde Mevlevîlik kültürü ile ilgili eşyaların yanısıra maden eserlerinin sergilendiği bir bölümün bulunduğu da değinen konuşmacı ayrıca "Dîvânîhâne"de şeyh odası olarak belirtilen bir odada da hat eserlerinin sergilendiğini dinleyicilerle paylaşmıştır.

Avlusunda ise geçmişte var olan ancak sonradan kaldırılan bir çeşmenin olduğuna ve şimdilerde yapılan restore ile yeniden inşa edileceği vurgulanmıştır. Güler, Mevlevîhânenin 2007 yılında bir bölümünün "Gaziantep Mevlevîhânesi Vakıf Müzesi" olarak hizmete açıldığını belirterek sözlerine son vermiştir.

Oturumun ikinci konuşmacısı Prof. Dr. Abdülkadir Dündar, Kilis Mevlevîhânesi'nin geçmişi ve şimdiki durumunu anlatarak Kilis Mevlevîhânesi'nin 1550'li yıllardaki yaptırılma serüvenini paylaşmış ve günümüze sadece Semâhâne ve mescit kısmının ulaştığına değinmiştir.

Semâhâne'nin mimarisi ile konuşmasına devam eden Dündar, özellikle mihrabın özelliğini anlatmış ve başka yerlerde bu özelliğin fazla görülmediğini hatta hiç bulunmadığını ifade ederek bu özellikleri ile Mevlevîhâneler içerisinde Kilis Mevlevîhânesi'nin önemini tekrar hatırlatmıştır. Konuşmasının sonunda ise Mevlevîhâne konusunda bir diğer önemli hususun da Semâhâne'nin kapısı üzerinde şu anda yer alan kitabenin 1894 yılına ait bir tamir kitabesi olduğunu, inşaat kitabesi olmadığını ancak İ. Hakkı Konyalı ve B. Tanrıkorur'un bu kitabeye inşaat kitabesi dediklerini anlatmıştır.

Diğer konuşmacı Ekrem Ana, Tokat'taki Mevlevîlik tarihini anlatan konuşmasına Tokat'ın tarihi ile başlamış ve Tokat Mevlevîhâne'sinin belgelerdeki ve kitaplardaki yerine değinmiş Mevlevîlik ile ilgili temel kaynaklarımızda Tokat'ın isminin çokça geçtiğine ve öneminin büyük olduğuna dikkat çekmiştir.

Ardından Tokat Mevlevîhânesi'ni anlatmak üzere Hasan Akar söz alarak; Hz. Mevlâna zamanında Tokat'a gelen Mevlevî büyüklerinden ve Mevlâna'nın ölümü sonrasında Tokat'a geçerek Mevlevî kültürünü sürdüren önemli isimlerden bahsetmiştir.

Mevlevîhâne'nin 17. yüzyılda inşa ettirildiğine ve İstanbul Mevlevîhâneleri kadar etkin ve faal olduğunu Evliya elebi'nin de Seyahatname'sinde yer verdiğine değinen Akar; Mevlevîhânenin zaman içerisinde birçok farklı kurum tarafından kullanıldığına ve 6 Mayıs 2006'da Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı "Tokat Mevlevîhâne Vakıf Müzesi" adıyla faaliyet gösterdiğine de değinmiştir. Konuşmanın sonunda ise Mevlevîhânenin fiziki özelliklerine değinilmiş Barok mimarisi ile inşa edilen Mevlevîhânedeki çok değerli eserlerin sergilendiği ifade edilmiştir.

Urfa Mevlevîhânesi'nin tarihçesi ve geçirdiği onarımlardan kısaca bahsederek konuşmasına başlayan Yrd. Doç. Dr. Gül Güler; Mevlevîhânenin günümüzde cami olarak kullanıldığını ve inşa tarihi ile kimin yaptırdığına dair bir belgenin henüz mevcut olmadığını ifade etmiş ve ancak eldeki belgelerle tarihin ve kimin yaptırdığının tahmin edilebileceğini vurgulamıştır. Ayrıca geçmişte Semâhâne ve bazı bölümlerin ambar olarak kullanıldığına ve 2005 yılında yapılan çalışmalar ile Semâhâne kısmının cami olarak kullanılmaya başlandığını da dinleyicilerle paylaşan Güler konuşmasını Mevlevîhânenin

günümüzdeki durumunu ve fiziki özelliklerini görseller eşliğinde anlatarak Mevlevîhânenin tarihi dokularından bahsederek tamamlamıştır.

Oturum, dinleyicilerden gelen soru ve paylaşılan farklı bilgilerle sona ermiştir.

Prof. Dr. Emine Yeniterzi'nin oturum başkanlığını yaptığı beşinci oturum Prof. Dr. Namık Açıkgöz'ün Muğla Mevlevîhânesi'ni anlatmasıyla başlamıştır. Açıkgöz; Muğla Mevlevîhânesi'nde Mevlevîhânelerin mimari özelliklerinin birçoğunun olmadığını ve bu durumun üzücü olduğuna değinmiş ve Mevlevîhânenin tarihçesinden bahsetmiş ve görseller eşliğinde şimdiki durumunu anlatmıştır.

Mevlevîhânenin şu anda cami olarak kullanıldığını ve çevresindeki yeni yapılar ile yüksek duvarların yıkılmasının gerektiğine de değinen konuşmacı Mevlevîhânenin bir özelliğinden bahsetmiş ve Semâhâne denilen yerde sekiz ahşap sütunun bulunduğunu, bunların "Ashab-ı Kehf"i ifade ettiğini söylemiştir. Ayrıca camide eski zamanlardan kalma bazı Mevlevîlik unsurlarının halen orada muhafaza edildiğini de anlatarak sözlerine son vermiştir.

Prof. Dr. Namık Açıkgöz'ün ardından İzmir ve Tire Mevlevîhânelerini anlatmak üzere söz alan Prof. Dr. Mehmed Demirci konuşmasına İzmir'in tarihçesi ile başlamış ve Mevlevîhânenin yapılışı ile devam etmiştir. Mevlevîhânedeki önemli isimlerin yetiştiğine ve Mevlevîhâne Müzesi'nde bunların medfun bulunduğunu da anlatan Demirci, Mevlevîhâneye ait bir fotoğrafı bulamadığını, yerini dahi yeni öğrenebildiğini, tapu görevlileri ile bu yeni bilgilere ulaştığını ve şimdilerde Mevlevîhânenin bulunduğu yerde ev ve sokakların olduğunu dile getirmiştir.

Bir diğer Mevlevîhâne olan Tire Mevlevîhânesi'ni de anlatan Demirci, Mevlevîhânenin tarihçesini anlatmış ve yeni çekilen fotoğrafları göstererek konuşmasını tamamlamıştır.

Beşinci oturumun bir diğer konuşmacısı Şamil Kucur ise Kasımpaşa Mevlevîhânesi'nin dünü ve bugününü anlatan bildirisine bazı önemli vurgular yaparak başlamış ve bu tür yerlerin öneminin bir an evvel anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir.

Kasımpaşa Mevlevîhânesi'nin tarihçesini ve yetiştirdiği önemli şahısları anlatarak Mevlevîhânenin mimari özelliklerini görseller eşliğinde anlatan Kucur, birçok kez Mevlevîhâneyi anlatan yazılar yazdığını ve her seferinde de birçok kısmının yok olduğunu, bazı yerlerine oyun parklarının yapıldığını ve Mevlevîhânedeki sadece bir kapının kaldığını gösteren bir fotoğraf ile Mevlevîhânenin üzücü halini göstererek şimdilerde yeniden Mevlevîhâne

yapımı ile ilgili bazı çalışmaların başlatıldığı müjdesini de vererek konuşmasını tamamlamıştır.

Manisa Mevlevîhâneleri'ni anlatmak üzere kürsüye çıkan M. Veysî Dörtbudak "Manisa Mevlevîhânesi Sergüzeşti" başlıklı konuşması ile mevlevîliğin ve Mevlevîhânelerin içler acısı durumunu dile getiren Dörtbudak, Manisa'da bulunan ilk Mevlevîhânenin tarihçesini anlatmış ve son zamanlarda Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyonlardan bahsederek yapılan yanlış tamiratları eleştirmiştir.

Mevlevîhânenin günümüzde Manisa Mevlevîhânesi Etnografya Müzesi olarak kullanıldığını da ifade eden konuşmacı daha sonra Mevlevîhânenin şimdiki durumunu gösteren fotoğrafları paylaşmış ve yanlış uygulamaları dinleyicilere açıklamıştır.

Manisa'da bulunan ikinci Mevlevîhânenin ise şu anda yerinde olmadığını arsanın mevcut halini gösteren fotoğraflarla anlatan Dörtbudak; üçüncü ve dördüncü Mevlevîhânelerin de şu anda olmadığını hatta Akhisar'da bulunan dördüncü Mevlevîhâne hakkında henüz hiçbir bilginin bulunmadığını dile getirerek sözlerini tamamlamıştır.

Oturumun son konuşmacısı Prof. Dr. Osman Köse Samsun Mevlevîhânesi'nin tarihçesi ile konuşmasına başlamış ve 16. yüzyılda yapılan ve şu anda yerinde olmadığını vurgulayarak iki yıldır Mevlevîhânenin yeniden inşa edilmesi hususunda çalışmaların sürdürüğüne değinmiştir.

Mevlevîhânenin geçmişteki konumu ve özellikleri için özellikle arşiv kayıtlarının incelenmesinin gerektiğini dile getiren Köse; yıkılan Mevlevîhânenin 1900'lü yıllara kadar yerine yapılmadığını ve sonrasında da yapılan çalışmaların sonuç vermediğini de anlatmıştır. Sayın Köse'nin konuşması görsellerle devam etmiş ve geniş bir tarihçe ile Mevlevîhânenin durumunu anlatarak şimdilerde belediyenin Mevlevîhâne çalışmasının olduğunu ifade etmiş ve konuşmasını tamamlamıştır.

Sempozyumun altıncı oturumunda Sayın Prof. Dr. M. Uğur Derman oturum başkanlığı yapmış ve ilk konuşmacı olarak Nizamettin Arslan Bilecik ve Tozman Mevlevîhânelerini anlatmıştır. Bilecik Mevlevîhânesi'nin özetle tarihçesini anlatan Arslan; Tozman Mevlevîhânesi ile ilgili olarak da Mevlevîhânenin ne zaman yapıldığını, yerini ve faaliyetlerini kaynaklardan toplanan bilgilerle kestirilebildiğini ifade ederek orada yetişen önemli şahsiyetlerin mezarları ile bazı görselleri paylaşarak konuşmasını bitirmiştir.

Konuşmasını "Gelibolu Mevlevîhânesi'nin Yarını" başlığı ile yapan Doç. Dr. Gülgün Yazıcı konuşmasının devamında Mesnevî'den bazı bölümleri okumuş ve Mevlevîhânenin kuruluşunu anlattıktan sonra kısaca tarihçesinden

bahsetmiştir. Özellikle askeriye'nin içerisinde yer alan bölümlerin üzerinde duran Yazıcı; Gelibolu Mevlevîhânesi'nin tüm bölümleriyle tam bir Mevlevîhâne olduğunu ve bu özelliğin Türkiye ve dünyadaki Mevlevîhânelere nazaran önemli olduğunu da paylaşmıştır. Mevlevîhâne'de yapılan tadilatları görseller eşliğinde anlatan ve uygulanan yanlışlıkları dinleyicilerle paylaşan konuşmacı askeriye'de kalan bölümlerin bir an önce Mevlevîhâneye dâhil edilmesi hususunu da dile getirmiştir.

Hiz. Mevlâna'nın öğretilerinin yeniden ihya edilmesi ve uygulanması için Mevlevîhânelerin önemli olduğunu ve insan yetiştirmede mühim bir işlevinin olduğuna da değinerek duygusal bir konuşma yapan Yazıcı konuşmasını şu anda Mevlevîhâne'de yapılan gösterilerin (şovların) yanlışlığına vurgu yaparak tamamlamıştır.

Öğr. Gör. Dr. Hülya Uzun, Semâ pratiklerinin analizi ile ilgili yaptığı konuşmada gerek Mevlevîhânelerde gerekse de Mevlevîhâne dışında yapılan yanlışlıkları içeren kısa filmleri dinleyicilerle paylaşmış ve "Semâ Âyinlerinin" belli dönemlerdeki durumlarını açıklamaya çalışmıştır. Özellikle yasaklı dönemlerde geleneğin nasıl sürdürülmeye ve ihya edilmeye çalışıldığını anlatan Uzun, sonrasında ise Semâ programlarının yapılmaya başlandığını, semâzen, mutribân ve postnişînler yetiştirdiğini ifade etmiştir.

Ayrıca Sayın Uzun, Semâ geleneği ile günümüzde yapılan Semâların birçok yönden farklılık içerdiğini anlatarak bu yanlış uygulamalardan çekilen kısa sunumları izleterek konuşmasını tamamlamıştır.

Oturumun son konuşmacısı Mevlâna Eğitim ve Kültür Derneği Başkanı Abdülhamit Çakmut, genel bir konuşma yapmış ve İstanbul Mevlevîhânelerinden yola çıkarak Türkiye genelindeki Mevlevîhânelerin kullanımına, özellikle yapılan ve haddi aşan uygulamalara değinerek bir an önce bu yanlışlıklara son verilmesi ve önüne geçilmesi için yaptırımların uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Mesnevî sohbetlerine de değinen Çakmut; "birlik olma, bir olma" mesajları ile konuşmasının sonlandırmıştır.

Değerlendirme Oturumu

9-10 Aralık 2013 tarihlerinde iki gün süren ve açılış oturumu ile altı oturum ve bir değerlendirme oturumundan oluşan sempozyumun değerlendirmesinde Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nuri Şimşekler oturum konuşmacılarına ev sahipliği yapmış ve ilk olarak Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem'e Türkiye genelinde öne çıkan Mevlevîhâneleri anlatmak üzere söz vermiştir.

Sayın Ertem, konuşmasına katılımcılara böylesine önemli bir konuyu bütün yönleriyle irdeleyip iki gün boyunca tartıştıkları için teşekkür etmiş ve

Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak bugüne kadar yaptıkları ve sonrasında yapacakları faaliyetleri bir sunum eşliğinde anlatmıştır. Mevlevîhânelerin restorasyon öncesi ve sonrası resimleriyle konuşmasını sürdüren Ertem; Mevlevîlik ile ilgili eksik bilgilerin olmaması gerektiğine “Semâ”nın yanında “namaz”ın da olduğu hususuna değinerek konuşmasını bitirmiştir.

Değerlendirme Oturumu’nda ikinci konuşmayı yapan Prof. Dr. Mustafa Kara, Mevlevîhâneler ışığında “insan ve zaman” vurgusu yaparak Eşrefoğlu Rûmî’den bir şiir okumuş ve bu şiir ile söyleyeceklerini açıklamıştır. Günümüzde tüm dünyada bir tsunami yaşandığına ve bu tsunaminin materyalizm, kapitalizm ve sekülerizm olmak üzere üç temel unsurunun olduğunu ifade ederek sözlerini tamamlamıştır.

Prof. Dr. M. Baha Tanman konuşmasında daha çok Mevlevîhânelerin yanlış tadilatlar ile öldürüldüğü hususuna değinmiş ve yaşatmak istenirken tamamen öldürüldüğünü açıklamıştır. Restore yapılırken çağın özelliklerinin bilinmesine, eski kaynakların bulunup incelenmesine ve yeniden inşa edilecekse bile mevcut Mevlevîhânedeki kalan her parçanın korunmasının gerekliliğine değinen Tanman ayrıca kanuni çerçeveler ışığında neler yapılması gerektiğine de değinmiş, bazı gelenek ve göreneklerimizin yeniden canlandırılması için çalışmaların sürdürülmesinin önemini anlatmıştır. Tanman, dikkat çeken bir hususu da dile getirmiş ve Anadolu’daki Mevlevîhânelerin diğer bölgelerde bulunan Mevlevîhânelere nazaran daha iyi korunduğunu söyleyerek sözlerini tamamlamıştır.

Oturumun son konuşmacısı olarak konuşan Hz. Mevlâna’nın 22. kuşak torunu Sayın Esin Çelebi Bayru Hanımefendi, Uluslararası Mevlâna Vakfı bünyesinde yaptıkları faaliyetlerin önemini vurgulayarak UNESCO’ya “Semâ ve Mevlevîlik”in korunmasına yönelik bir talepte bulduklarını anlatarak 2005 yılında “Mevlevî Semâ Töreni”nin İnsanlığın Somut olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi’ne kaydedildiğini vurgulamıştır.

Ayrıca Bayru, “Şükür ki bu konuları bugün konuşabiliyoruz” diyerek içerisinde büyüdüğü Mevlevî geleneğinin bugün bu konulara geldiğini ve bunun ülke açısından son derece olumlu olduğu hususunu belirterek konuşmasını bitirmiştir.

SÛFÎ ARAŞTIRMALARI-SUFİ STUDIES DERGİSİ YAYIN İLKELERİ GENEL İLKELER

1. Sûfî Araştırmaları-Sufi Studies Dergisi, hakemli bir dergi olup yılda altışar aylık dönemler hâlinde iki sayı olarak yayımlanır.

2. Sûfî Araştırmaları-Sufi Studies Dergisinde, Tasavvuf ile ilgili bilimsel makaleler, röportajlar, çeviriler, tanıtım yazıları vb. çalışmalara yer verilmektedir.

3. Yazının Sûfî Araştırmaları-Sufi Studies Dergisine gönderilmesi, yayımı için başvuru olarak kabul edilir. Yazılar için telif ücreti ödenmez.

4. Sûfî Araştırmaları-Sufi Studies Dergisinde yayımlanan yazıların içerikleriyle ilgili her türlü yasal sorumluluk, yazarına aittir.

5. Sûfî Araştırmaları-Sufi Studies Dergisi, gönderilen yazılarda düzeltme yapmak, yazıları yayımlamak ya da yayımlamamak hakkına sahiptir.

6. Yayım dili Türkiye Türkçesi olmakla birlikte, gerekli ve uygun görüldüğü durumlarda, diğer Türk lehçeleri, İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça ve Rusça yazılara da yer verilmesi mümkündür.

7. Makalenin başında en az 200 kelime olan Türkçe öz, 5 kelimelik anahtar kelimeler; İngilizce başlık, İngilizce özet ve İngilizce anahtar kelimelere yer verilmelidir.

8. Yazının başlığının altında yazar adı, unvanı, görev yaptığı kurum ve kendisine ulaşılabilecek e-posta adresi gibi bilgilere yer verilmelidir.

9. Dergiye gönderilen yazıların daha önce başka bir yerde yayımlanmamış olması gerekmektedir. Kitap hâlinde yayımlanmamış sempozyum bildirilerinin yayımı ise, bu durumun belirtilmesi şartıyla mümkündür.

10. Yazılar, mutlaka Yazım Kılavuz unda belirtilen formatta gönderilmelidir. Bu formatta gönderilmeyen yazılar değerlendirmeye alınmayacaktır.